

Dr Karolj Kasaš je redovni profesor na Građevinskog fakulteta u Subotici, ali je svoj život posvetio misionarskom radu usmerenom ka očuvanju prirode, ekologiji i upravljanju čvrstim otpadom. Profesor Kasaš na ovu temu priča nadahnuto i nikog ne ostavlja ravnodušnim. Isprovocirani onim što smo čuli, izdvajamo nekoliko fragmenata iz njegovog izlaganja sa napomenom da je živa reč, u ovom slučaju nenadomestiva. -Ako želiš da živiš sa čistom dušom, ako želiš da živiš u lepoj okolini, ako želiš da živiš sa bogatim duhom ispoštuj komšije, ispoštuj samog sebe ali ispoštuj i Majku Zemlju. -Zaštita životne sredine može se definisati kao skup mera koje štite celokupan životni prostor čoveka, u širem smislu celokupnu biosferu, od štetnih uticaja i u datom slučaju trebaju da otklone ili umanje štete koje su se dogodile prema biosferi.

-Nažalost, nigde u svetu ekologija nije dobila pravo mesto niti kao naučna, a još manje pragmatična disciplina. -Ekosistem, biosfera – zemlja, vazduh, voda i biološki svet u uzajamnim odnosima obrazuju zaokruženi funkcionalni živi sistem koji se naziva ekosistem. -Prečnik naše Majke Zemlje možemo zaokružiti na 12.800km, a plodnog zemljišta, humusa u proseku ima najviše 50cm. Molim Vas, sačuvajmo ga. -Šta je otpad? Jednostavno otpad je svaka materijalna grupa od koje vlasnik na neki način želi da se oslobodi. Naši preci nisu imali otpad. Postojalo je đubrište i oni su tačno znali što se raspada biološki, biohemijski itd. Naši preci su otpad izneli na đubrište i na taj način vratili u prirodu. Problem otpada je urbani problem i direktna je posledica našeg življenja. Mi danas izbacujemo otpadni materijal bez ikakve kontrole i posle se čudimo što nam propadaju zemljišta itd. Ono što je priroda stvarala tokom više milijardi godina to čovek današnjice brzo i ravnomerno uništi. -Vazduh, zemljište, voda predstavljaju jedan čaroban i predivan trougao. Izduvni gasovi motornih vozila, ložišta, industrijski dimnjaci, industrijski otpad, komunalno smeće, kisele kiše, pesticidi, veštačka đubriva, zagađena voda, kanalizacija itd su samo neki od primera narušavanje prirodnog sklada od strane čoveka. Čovek ne može da prođe nekažnjeno ako se umeša u prirodu. -Pod održivim razvojem se razume da ispunjavanje potreba današnjice ne lišava buduće generacije njihovih potreba. Ali, kada je u pitanju održivi razvoj stanovnici Kenije imaju za to jednostavniju definiciju: "Obraduj dobro, časno i pošteno zemlju. Zemlju nisu tebi dali tvoji roditelji. To si dobio u zajam od svoje dece". Mi možemo da iscrpimo sve prirodne resurse danas, a šta će biti sutra? Da li iko razmišlja ne samo o sutra, već šta će biti za 100, 500 godina i više. -Godišnje se uništi više od 140.000 kvadratnih kilometara kišnih šuma samo na području Južne Amerike. Ako se to uporedi sa površinom Srbije, koja iznosi oko 89.000 kvadratnih kilometara, to znači da se godišnje unušte šume veličine dve Srbije, a to je samo ono što se zvanično zna. 20-30000 vrsta životinja i biljaka izumire godišnje, svakog sata 3 vrste. Dve milijarde ljudi ili uopšte nemaju vodu za piće ili voda nije

odgovarajućeg kvaliteta. Fabrike širom sveta godišnje proizvode 4-5 biliona (ovaj podatak uzmete sa rezervom) komada plastičnih kesa. Naša planeta Zemlja je u velikoj opasnosti ali od koga, od čega? Od najinteligentnijih bića koje na njoj žive, od nas ljudi. -Kompostiranje je delimično razlaganje organske materije pomoću mikroorganizama pod kontrolisanim uslovima. Proizvod je kompost koji predstavlja korisno đubrivo i koristi se za poboljšavanje kvaliteta zemljišta, ako je glinovito da bude poroznije, a ako je peskovito da ne propušta vodu. Naše bake kada su sadile cveće u saksije išle su u šumu po zemlju. Malo su razgrnuli lišće i dobili su finu plodnu zemlju za rast i razvoj svojih biljka. Nema tu velike filozofije - kompost je humus. Mi kupujemo kompost u Segedinu za basnoslovno velike pare. Trošimo devize, vreme, gorivo... A prosečan sastav otpadnog materijala u Srbiji, kada je u pitanju komunalni otpad (ne građevinski, ne opasni), je 30% organskog porekla. Znači da imamo 30% čvrstog komunalnog otpada organskog porekla čiji se veliki deo stvara u našim domaćinstvima, kuhinjama. Za kompostiranje ne treba imati neku kosmičku tehnologiju. Sve se može odraditi u jednostavnim kućnim uslovima i da nas ne košta ništa. Kompostirati ono što izlazi iz kuhinje može se napraviti kod kuće za neznatne pare. Zašto je potrebno kompostirati otpad? Jednostavno zbog finansijske uštede i zaštita životne sredine, time štitimo svoje lokalno okruženje i prirodne resurse. Paličko jezero ima ogromnu količinu kvalitetnog mulja, pogodnog za proizvodnju komposta, i kao takvo predstavlja izuzetan potencijal za koji su zainteresovane zemlje poput Holandije. Mi ne koristimo svoje potencijale. -Za jednu tonu papira koji se štampa uz pomoć laserskog štampača potrebno je da se iseče 17 stabala prosečne debljine. Preradom starog papira utroši se 60% manje energije. Reciklažom jedne tone kancelarijskog papira spasićemo 17 stabala, uštedećemo 4.500 kw, 32.000 l vode, 1.400 l goriva. -Veštačko đubrivo je izmislio sam đavo. Institut za semenarstvo je 80-tih godina dobio naredbu da mi u našoj zemlji moramo da proizvodimo takvu sortu suncokreta koja će doneti minimum 30% više roda od Holandije. Zadatak je ispunjen i prinos je povećan za 42% u prvoj generaciji. Prinos suncokreta već u sledećoj generaciji bio je nula, sa glavicama suncokreta prečnika pesnice. -Prema zvaničnim podacima ministarstva ekologije i prostornog planiranja u Srbiji postoje 4.481 divlja deponija (podatak iz juna 2010.godine). Divlje deponije se umnožavaju takvom brzinom da je u trenutku kada je taj podatak objavljen u javnosti, već bilo 6.000. I na našoj Tisi, u Ukrajini, Rumuniji i delom Mađarskoj, nemaju adekvatna odlagališta otpadnog materijala jer im ne trebaju. Oni na plavnom području reke odlažu otpad, a kada Tisa naraste ona taj otpad i donese i ostavlja kod nas. -Postoje dva plutajuća ostrva u Tihom okeanu. Svako ostrvo ima površinu Sjedinjenih država. Od čega je to sastavljeno? Plutajuća ostrva u najvećoj meri su sačinjena od plastičnog otpada. Majka Zemlja se, koncentrišući plastični otpad, na taj način brani Jedno ostrvo se nalazi tik uz obalu Havaja, a drugo blizu Japana. Razlog za brigu je tim veći što se zna da plutajući otpad nije samo na površini okeana. Ostrva od plastike dosežu dubinu od 120 metara. Neko je izračunao da će iz Tise plastična flaša stići u jedno ili drugo ostrvo u Tihom okeanu za 27 godina. Gradovi iznad 1,6 miliona stanovnika u 80% slučajeva su locirani na obalama okeana, mora ili reka. Gde ide sav njihov otpad? Otpadom u vodama direktno je ugrožen i živi svet. Sve više je deformisanih životinja, zarobljenih nekim otpadnim materijalom s kojim su osuđene da žive. Životinje ne mogu da razlikuju plastičnu flašu od jestivog materijala i tako direktno, plastika ulazi u lanac ishrane. -Pretnja u obliku plastičnih kesa može da se ilustruje na sledeći način: svaki čovek upotrebi 6 plastičnih kesa nedeljno, to znači 24 plastične kese mesečno ili 288 na godišnjem nivou. U toku prosečnog ljudskog života jedan čovek potroši 22.186 plastičnih kesa, minimum. Odgovoran čovek ne bi trebao da ide u kupovinu bez korpe ili, kako smo ga nekada zvali cegera. Svaka odgovorna kompanija na svetskim sajmovima poslednjih godina, koja drži

do svog imidža deli kese od platna, ili od materijala koji se prirodno razgrađuje ili od materijala koji traje dugo. Nedavno sam bio učesnik izuzetno dobro organizovanog međunarodnog kongresa u Subotici, na kojem su učešće imale kompanije koje se bave ekologijom, ili nekim vidom zaštite čovekove okoline. Osim jedne kompanije i organizatora, sve su delile svoj promomaterijal u plastičnim kesama visokog sjaja, sa natpisima kunzdrukom u četiri boje. Čoveku mozak da stane. -Vreme raspada materijala od plastike: neko kaže 100, neko 500, neko milion godina, nebitno. Trujemo našu Majku Zemlju. Bangladeš je zabranio upotrebu plastičnih kesa. U Kini se naplaćuje upotreba plastičnih kesa. U Irskoj se od 2002 godine plaća porez na plastične kese i njihova upotreba smanjena je za 90%. U Ruandi je, 2005. godine zabranjena upotreba plastičnih kesa. Izrael, Kanada, zapadna Indija, Bocvana itd. ili su zabranili ili su u fazi zabrane upotrebu plastičnih kesa. U Americi, sinonimu za razvojnost, tek je jedan grad sankcionisao upotrebu plastičnih kesa. San Francisko je 27. marta 2007. godine postao prvi grad u SAD koji je zabranio njihovu upotrebu, a Boston je sledeći koji se sprema na sličan korak. Kina godišnje uštedi 30 miliona barela nafte pošto su prestali sa davanjem besplatnih plastičnih kesa. -Sakupljanje plastičnih kesa je danas unosan posao ali ne za sakupljače. Da li nama trebaju plastične kese? -Umesto zaključka: Kada budeš isekao poslednje drvo, otrovao poslednju reku, kada budeš ulovio poslednju ribu, shvatićeš da se novac ne može pojesti.